

ایزابیل لیاماری در گفتگو با برنار موری

برنار موری، نوازنده با استعداد پیانو و معلم موسیقی، مرید و فرزند معنوی بیل اونز

پیانوزن سبک جاز است. او اصلاً اهل جنوب غرب فرانسه است و در یک خانواده موسیقی‌شناس پرورده شده است.

■ شما اغلب گفته‌اید که اگر ضرب پیکر موسیقی باشد، هارمونی روح آن است. می‌شود کمی در این باره توضیح دهید؟

— وقتی نخستین بار، در نوجوانی مجذوب موسیقی جاز شدم، تقریباً غیرممکن بود بتوان به نت آهنگها دست یافت. من به عنوان یک نوازنده کلاسیک پیانو پرورش یافته بودم، اما چون هارمونی نمی‌دانستم، نمی‌توانستم بدون نت موسیقی جاز بزنم. البته، می‌توانستم از راه گوش بعضی ملودی‌ها را روی کاغذ بیاورم، اما مجبور بودم یک همراه داشته باشم، و آکوردهای تندی که می‌دانستم هیچ شباهتی به آنچه از ارول گارنر یا اسکار پیترسون، پیانیست‌هایی که کارهایشان را می‌پسندیدم، پیدا نمی‌کرد. پس از کمی تمرین بعضی آکوردها را می‌توانستم در بیاورم، اما یاد گرفتن آکوردها به تنهایی کافی نبود. می‌خواستم دلیل بعضی از ترکیب‌بندی‌های هارمونیک را بدانم. از نظر من آکورد چیز مجزایی نیست بلکه محصول فرایند مرحله‌ای کار است. کم‌کم هم به کنترپوان توجه پیدا کردم و هم به هارمونی، چون با تحرک صداها سر و کار داشت. چنانکه دبوسی معتقد است، یک آکورد، رنگ آمیزی ذاتی خودش را دارد، که حال و هوای خاصی را به وجود می‌آورد، و من در پی آن بودم که آکوردها را از طریق نظم دادن به رنگ و لحنشان، به شیوه‌ای که خودم می‌خواستم بسازم.

در بیست سالگی مختصری درس مقدماتی هارمونی گرفتم، اما غالباً خودم تنها مطالعه می‌کردم، متن‌ها را سراپا

می‌خواندم، خط خودم را می‌رفتم و آثار کلاسیک را تحلیل می‌کردم. وقتی آدم خودش اصول بنیادی کار را کشف می‌کند خیلی لذت‌بخش است. نواختن موسیقی جاز به من یاد داد تا هارمونی را با دیدی متفاوت از آنچه معمولاً در مدارس موسیقی می‌آموختند، بنگرم. هارمونی منطق می‌خواهد و گوش موسیقایی، اما هرگز نباید کاملاً انتزاعی باشد، باید جان داشته باشد.

■ چگونه به موسیقی جاز علاقه‌مند شدید؟

— زمانی که دوازده-سیزده سالم بود، به یک جلسه بحث و تحلیل هوگ پاناسه (Hugues Panassié) که موسیقی‌شناس بود رفتم. خیلی برایم آموزنده بود. تا آن زمان چیزهایی درباره موسیقی جاز شنیده بودم، اما کسی درباره تاریخش چیزی به من نگفته بود — و این بخشی از یک فرهنگ کاملاً متفاوت با فرهنگ من است. در شهر تولوز، که کمی بعد برای تحصیل به آنجا رفتم، گروه‌های جاز همیشه در جشنهای دانشگاهی برنامه اجرا می‌کردند. کوشیدم مضامین آن آهنگها را برای خودم تفسیر و تحلیل کنم و حسابی در آن غرق شدم. ذهن نسبتاً تحلیلگری دارم، و از همین رو سعی کردم دریابم که فرازها چگونه ساخته می‌شوند؛ به تقلید موسیقیدانهای بزرگ پرداختم و استادان خودم را پیدا کردم.

■ با بیل اونز (Evans) چطور آشنا شدید؟

— او در سال ۱۹۷۲ همراه ایدی گومس نوازنده باس و مارتی مورل، طبال برای کنسرتی به

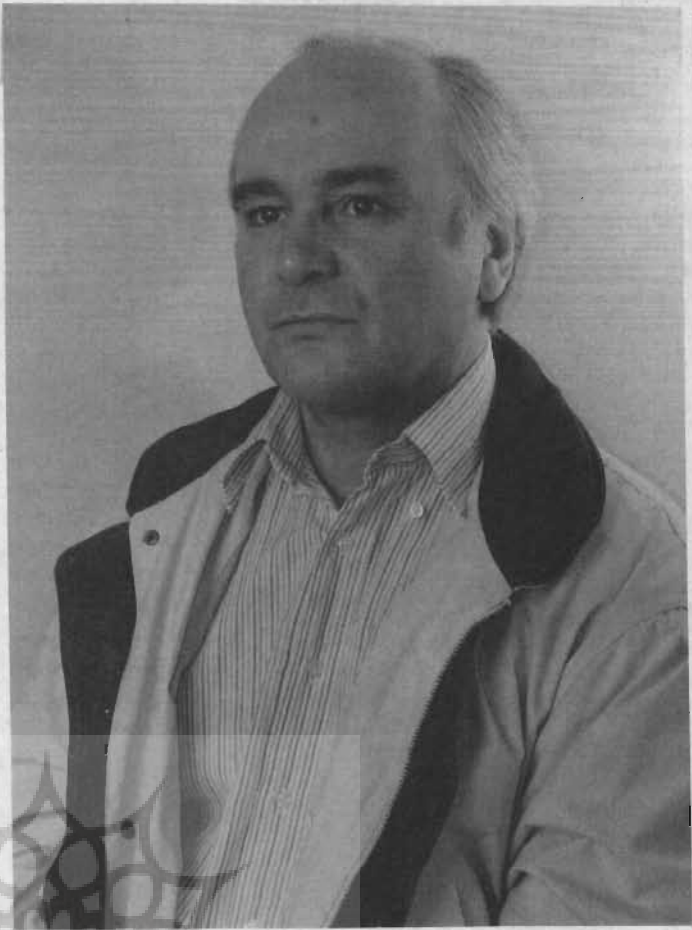
پاریس آمد. بیل سالها بت من شده بود و من بی‌قرار آشنایی با او بودم. من در آن زمان همراه جانی کریفین، نوازنده ساکسیفون، در یکی از کلوبهای پاریس برنامه اجرا می‌کردم. شبی پس از اجرای برنامه، دو نفر امریکایی که گوشه‌ای نشسته بودند، آمدند طرف من و سر صحبت را با من باز کردند. خیلی زود متوجه شدم که آن دو گومز و مورل هستند. روز بعد دوستی از من دعوت کرد تا با خود بیل اونز ناهار بخورم! و در همان جلسه فوری با هم رفیق شدیم.

من اوقات بسیار خوبی با او گذراندم. وقتی پشت پیانو می‌نشست، یک نت را هم از دست نمی‌دادم. او یکی از نامداران موسیقی جاز بود، خودش ممکن است این را قبول نکند، چون آدم بسیار فروتنی است. او به من گفت «این وضع ابداً راحت پیش نیامد. من واقعاً مجبور بودم بکش کار کنم.» قطعاتی را بارها و بارها می‌نواخت تا من واقعاً بتوانم آنها را درک کنم. هیچوقت درس نمی‌داد، اما اگر احساس می‌کرد کسی به موسیقی‌اش علاقه دارد و چیزی بارش است، همه چیز را توضیح می‌داد. من پیش از آن مدتها کوشیده بودم موسیقی او را تحلیل کنم. دو سال قبلش حتی کمترین تصویری از آنچه او داشت انجام می‌داد نداشتم.

■ شما دو سال هم در برزیل بودید. آیا تحت تأثیر

موسیقی برزیلی قرار گرفتید؟

— پیش از آنکه به ریودوژانیرو بروم عاشق موسیقی برزیلی بودم — البته عاشق سامبا و از آن مهمتر «بوسانووا»ی جاز که به نظرم

خودم قبلاً آنها را درک نکرده بودم.

■ حالا چه برنامه‌هایی دارید؟

— به عنوان ادای دینی به بیل اونز، به تازگی آکادمی پیانوی بیل اونز را در پاریس به وجود آورده‌ام. ما فقط پیانو درس نمی‌دهیم. بیل، همراه با بود پاول (Bud Powell) و تلونیوس مونک (Thelonious Monk)، مهمترین پیانیست موسیقی جاز نیمه دوم این قرن است. جاز مدرن خیلی به او مدیون است. در دنیای جاز او دست‌پرورده مستقیم مکتب فرانسوی گابریل فوره، موریس راول، دبوسی، لیلی بولانژه و هانری دوتیلو است. سوای آکادمی پیانوی بیل اونز، دو برنامه ضابط موسیقی دارم: یکی به صورت تکنوازی است و دیگری نواختن آهنگهای منتشر نشده بیل اونز که به کمک خانواده‌اش آنها را انتخاب می‌کنم.

جدید داشت، اما درعین حال داشت که چگونه به خیال پر و بال داد، در مواقعی باید منطقی بود و در مواقع دیگر نه، و آدم باید بداند چگونه جنبه‌های آکادمیک موسیقی جاز را فراموش کند و اجازه ندهد خلّاقیت میدان بگیرد.

■ در مورد تدریس جاز چه نظری دارید؟

— مهمتر از هر چیز باید عاشق موسیقی باشید. تاحدی شبیه ایمان مذهبی است، که اغلب با تبلیغ همراه است؛ چون شما می‌خواهید در عشقی که دارید با دیگری شریک شوید. ضمن تدریس خیلی چیز یاد می‌گیرید چون مکانیسمهایی را به کار می‌برید که گاهی ناآگاهانه پیش می‌آیند. می‌توانید به طریق شهودی اندیشه‌های جذابی را با موسیقی بیان کنید، اما برای اینکه آنها را به دیگری انتقال دهید مجبورید تحلیلشان کنید، و همین افقهای تازه‌ای را به روی شما می‌گشاید. آموختن خیلی آموزنده است، اما پیش از هر چیز نوعی بخشندگی است. فکر می‌کنم اگر من آموزش نداده بودم، قطعاتی را واقعاً نمی‌توانستم بنوازم چون

سرشار از هارمونی و روح شاعرانه است. ضرب آرام آن موجب می‌شود ملودی و هارمونی خودش را نشان دهد و در آن عناصر متفاوت به زیبایی توازن دارند. برزیل موسیقیدانهای بسیار با استعدادی چون آنتونیو کارلوس خوبیم (Jobim) را پرورده که موسیقی‌شان سرشار از کیفیات غنایی است. دو سالی که آنجا بودم همراه ماریا کروسای آوازخوان برنامه اجرا کردم، و به هنگام نوازندگی در کلوب کوپا کابانا با پیانیست بزرگی چون جانی آلف (Johnny Alf)، که یکی از اجراکننده‌های قدیمی بوساتووا است، هم‌گروه شدم.

■ هنرآموز موسیقی جاز چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟

— ابتدا باید واقعاً انگیزه و علاقه داشته باشد. این موسیقی اهمیتی حاشیه‌ای دارد و به ندرت پول و شهرت می‌آورد. بیشتر یک اشتیاق است تا یک حرفه. باید پشتکار داشت و سخت کار کرد. نیاز به حساسیت و گوش موسیقایی دارد، هر چند که این هم درست است که گوش را می‌توان پرورش داد. باید

۱. Bill Evans (۱۹۲۹-۱۹۸۰)، عضو گروه چارلی مینگوس بود و بعدها صفحاتی را به تنهایی پر کرد مثل *Everybody digs Bill Evans* در سال ۱۹۵۸.

نشانی آکادمی پیانوی بیل اونز
Bill Evans Piano Academy
6, rue Damiens

92100 Boulogne Billancourt, France
Tel: (33) (0) 1 46 21 40 95.